

Innspill til høringsuttalelse – Dommerforeningens fagutvalg for IKT

Høring: Domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner (beredskapshjemler)

Innspillet til fagutvalget fokuserer først og fremst på betydningen av digitale støtteverktøy, når det gjelder rettsikkerheten i en beredskapssituasjon. Forslaget fra departementet til beredskapshjemler omhandler i liten grad de praktiske problemer som kan oppstå i en slik situasjon. Dette gjelder både for domstolene og for brukerne av domstolen. Det forutsettes i høringsbrevet side 27 at:

Det kan tenkes fremtidige kriser som ikke kan avhjelpes av digitale løsninger. Ved vedvarende strømbrydd eller andre problemer med digital infrastruktur, slik som hackerangrep, vil det for eksempel kunne tenkes at domstolene for en periode må tilbake til å benytte penn og papir og/eller alminnelig postgang i saksbehandlingen.

Forutsetningen baserer seg trolig på at domstolene og dommerne i dag har en arbeidsprosess som uten videre kan opprettholdes, uavhengig av digitale støtteverktøy og med tilgang til arkiv og rettskilder via internett. En slik forutsetning er det ikke lenger grunnlag for. Dersom domstolenes funksjonsevne i ekstraordinære situasjoner skal kunne opprettholdes, må det tilrettelegges for alternative arbeidsprosesser, både ved utformingen av de prosessuelle reglene og ved kravene til domstolenes beredskap ved slike situasjoner.

Reglene bør utformes slik at det også tas hensyn til brukernes behov for praktisk og reell tilgang til domstolene, når rettskilder ikke er tilgjengelig via internett og/eller når oversendelse av prosesskriv i papir via post er vanskelig eller umulig.

Løsninger for å opprettholde digital saksavvikling må inngå som et integrert beredskapselement. Det må foreligge både rettslig og teknisk infrastruktur som muliggjør fjernbehandling av saker i alle rettskretser, med utgangspunkt i dagens digitale arbeidsprosesser. Det må også foreligge prosedyrer ved bortfall av strøm og/eller internett, for eksempel via satellittforbindelser, nødstrøm og operative offline-løsninger. Offline-løsninger må omfatte de viktigste rettskilder, i tillegg til saksarkiv for saker som ikke er avsluttet.

Domstolene har i dag ikke papirarkiv og bare i meget begrenset grad bibliotek med rettskilder i papir. Selv om innkjøp av papirutgave av lovsamlingen kan gjeninnføres, vil dette være en lite hensiktsmessig løsning beredskapsmessig. Lovsamlingen er bare én av kildene dommerne er avhengige av i sitt arbeid. Tilgang til nødvendige data i en beredskapssituasjon er derfor helt avgjørende for at domstolene skal kunne utføre sine oppgaver.

ELSAM-forskriften gir hjemmel for unntak for digital innlevering av prosesskriv, men det mangler retningslinjer for hvordan dokumentflyt og tilgang til saksdokumenter sikres i praksis – f.eks. med papirarkiv, sikker USB, kryptert e-post eller overføring direkte fra/til brukernes digitale enheter, ved fremmøte i domstolenes lokaler. Alternative signerings-

eller identifikasjonsløsninger bør også reguleres, for å sikre likere tilgang til domstolene, særlig for brukere som i krisesituasjoner vil være sårbare.

Det bør vurderes om domstolene skal ha et ansvar for at brukerne kan få tilgang til de mest sentrale rettskilder i domstolenes lokaler, ved problemer med tilgang til rettskildedatabasene på internett.

Forslaget tar i liten grad høyde for at dommere og meddommere kan bli forhindret fra fysisk fremmøte, for eksempel på grunn av reiserestriksjoner eller brudd i veiforbindelser. Det bør etableres regler og rutiner som gjør det mulig for dommere å utføre sine arbeidsoppgaver fra annet sted, også fra utlandet. Dette vil øke domstolenes robusthet og sikre kontinuitet i virksomheten uavhengig av geografiske hindringer.

Det bør vurderes om det er nødvendig å gjennomføre beredskapsøvelser, for å sikre at det er mulig å gjennomføre domstolenes oppgaver ved ulike typer krisesituasjoner.